

Lezen in het BSO: last of lust?

Linda Wouters

Onze leerlingen lezen niet graag! Onze leerlingen kunnen niet lezen! Klassieke verzuchtingen van leerkrachten Nederlands (en andere vakken) in het BSO. Een reden temeer om er iets aan te doen, vond de werkgroep remediëring lezen van het NVKSO.

Voor leerkrachten in het eerste leerjaar B en het Beroepsvoorbereidend leerjaar worden geconfronteerd met specifieke leesmoeilijkheden bij hun leerlingen. Meestal komt dit omdat een aantal van deze jongeren de einddoelstellingen van de basisschool niet verworven hebben. Een specifieke lestechnische training kan hieraan verhelpen. Het doel is de leesvaardigheid van de leerlingen te verhogen en te verbeteren.

of nauwelijks kunnen waarmaken.

De score voor deze toets vormt het uitgangspunt van de *niveauleestoets*. In deze tweede fase hanteren we vijf doorlopende teksten, die elk aan een bepaalde moeilijkheidsgraad beantwoorden. Hoe hoger het leesniveau, hoe langer de tekst die de leerlingen binnen de toegemeten tijd moeten lezen. Deze toets wordt opnieuw individueel en in een afzonderlijk lokaal afgenomen.

Het leesniveau bepalen

Een leestraining die zo goed mogelijk bij het leesniveau van elke individuele leerling aansluit, vraagt uiteraard eerst een bepaling van dit leesniveau. Dat gebeurt aan de hand van twee toetsen.

In een eerste toetsfase wordt de *progressieve leestoets* afgenomen. Dat gebeurt voor elke leerling individueel en in een apart lokaal. Iedere leerling leest een tekst die moeilijker wordt naarmate hij vordert. We starten bij AVI 5 en eindigen bij AVI 9. Lager dan leesniveau scoren we niet, omdat we ervan overtuigd zijn dat die leerlingen een meer specifieke begeleiding vragen die we in een normale klassituatie niet

De leestraining: vier organisatievormen

Na de bepaling van het eigenlijke niveau begint de leestraining. Een volledige training omvat een vijftal teksten per leesniveau. We hanteren vier mogelijke organisatievormen, afhankelijk van de leerkracht en de klassituatie.

Een eerste mogelijkheid is het lezen in niveaugroepen. Omdat een onmiddellijke correctie van de leesfouten belangrijk is, wordt iedere groep door een leesleider begeleid. Dat kan de vakleraar zijn, maar vaak steken collega's, hulpopvoedend personeel, leesmoeders en leesoma's een handje toe. Bovendien kunnen leerlingen van een hoger leesniveau als leesleider fun-

geren. Het hardop lezen wordt afgewisseld met het oplossen van opdrachten bij de teksten die de leerlingen door middel van controlefiches zelf corrigeren.

Werken met opgesplitste groepen is een tweede mogelijke organisatievorm. Tijdens het lesuur Nederlands dat gedifferentieerd lezen voorziet, wordt de klas opgesplitst in twee groepen. De vakleerkracht wordt bijgestaan door een collega. De eerste werkt met de zwakke lezers, de andere met de sterkere groepen. Voor parallelklassen kan één lesuur Nederlands klasoverstijgend worden ingericht.

Nummer drie is de klassikale leesles. Alle leerlingen lezen een tekst van het midden-niveau, de gulden middenweg in dit geval. Iedereen leest in stilte. Na een klassikale bespreking wordt de tekst op cassette beluisterd en pas dan hardop gelezen door de leerlingen van de hogere leesniveaus. Om ook de leerlingen van de lagere leesniveaus te laten oefenen kiest de leerkracht een eenvoudig fragment dat zij - onder begeleiding - hardop lezen.

Tenslotte kennen we de klassikale leesles met gedifferentieerde aanpak. De leerkracht leest in dit geval een fragment uit een jeugdboek voor. Na een klassikale bespreking wordt de klas in groepen verdeeld. De betere lezers krijgen als opdracht een hoofdstuk van het volledige boek te lezen. De zwakkere groepen lezen het fragment luidop, begeleid door de leesleider.

Boekpromotie

Het trainen van het technisch lezen heeft voor gevolg dat de leerlingen de weg vinden naar het boek en de bibliotheek. Boekpromotie is ook in het BSO geen onbekende meer. Het is belangrijk om met de leerlingen creatief met boeken om te gaan. Hieronder volgen enkele mogelijkheden op een rijtje.

De leerlingen nemen een boek mee naar de klas. Alle boeken zijn welkom: huishoudboekjes, kookboeken, strips, hobbyboeken, sprookjesboeken, jeugdromans en telefoonboeken voor de krachtpatsers. De leerlingen vertellen waarom zij dit boek kozen. We kunnen ze ordenen naar soort: verhalen, romans, informatieve boeken, ...

Het is belangrijk leerlingen over de drempel van de bib te helpen. Breng samen met hen een bezoek aan de openbare en/of schoolbibliotheek, en maak hen wegwijs. Maak hen attent op de leeszaal als een ruimte van stilte en rust, waarvan zij altijd vrijblijvend gebruik kunnen maken. Geef concrete opdrachten tijdens het bezoek, b.v.

- Zoek een boek van ... en noteer de titel.
- Tot welke soort boeken behoort **Groene vingers**?
- Alfabetopdracht: noteer alle letters van het alfabet onder elkaar en tracht bij iedere letter iets over boeken te noteren.

Maak een afspraak met de verantwoordelijke van de jeugdbib. Zij geven goed verzorgde en praktisch uitgewerkte rondleidingen. Zo leren leerlingen op een heldere manier met het SISO-systeem omgaan.

Lees zelf een spannend jeugdboek. Breng het mee naar de klas, toon het aan de leerlingen. Bedek de titel en laat hen aan de hand van de omslagtekening raden waarover het gaat. Vertel het verhaal kort tot op het moment dat het spannend wordt. Misschien is iemand bereid om het boek te lezen en de ontknoping te vertellen.

Lees op regelmatige tijdstippen voor uit een goed gekozen jeugdboek. Gebruik geen kanjer die een heel schooljaar meegaat, maar opteer voor kort en spannend.

Als je op een of andere manier een boek in de klas hebt gelezen, kan je gezamenlijk een briefje schrijven naar de auteur. Leerlingen vertellen hoe ze het boek verwerkten, wat ze ervan vonden. Ze kunnen ook vra-

gen stellen of suggesties doen. Ken je het adres van de schrijver niet, dan kun je hem/haar meestal bereiken via de uitgeverij. Het antwoord hangt aan het prikbord.

Samen een uurtje vrijblijvend lezen kan voor leerlingen een stimulans betekenen. Zorg voor een rustige atmosfeer en lees zelf ook een jeugdboek. Geef de leerlingen de kans om vragen te stellen als de draad van het verhaal hen ontgaat.

Een bijzonder prettige ervaring met jeugdboeken is een zogenaamde *leeskring*. Drie of vier leerlingen lezen hetzelfde boek. Ze verwerken dit voor de klas in kwisvorm. Het boek wordt voorgesteld door dia's, platen, affiches, aangepaste kledij, een kort rollenspel... Zo wordt meteen de goede sfeer opgeroepen. Iemand vertelt kort de inhoud. Dan lezen de leerlingen om beurt een kort fragmentje uit het boek voor. Ze brengen eventueel wat informatie over de schrijver mee. Dan pas gaat de kwis van start. Enkele mogelijkheden:

- Over de voorgelezen fragmenten wordt een tiental vragen gesteld.
- De klasgroep moet moeilijke begrippen uit de tekst verklaren door middel van meerkeuzevragen.
- Rebussen, kruiswoordraadsels, kaartoefeningen, rollenspel, toneeltjes, puzzels, ... alles kan en mag.

Help de leerlingen bij het zoeken naar een creatieve puntentelling. Een strakke en goede begeleiding van de leerkracht is - zeker de eerste keer - onontbeerlijk. En niets belet de leerkracht om zelf een leeskring uit te werken!

Boeken voor moeilijke lezers

Werk bij voorkeur met jeugdboeken die je zelf gelezen hebt. Bied leerlingen lectuur aan uit hun belangstellingssfeer en op hun niveau. Heel wat - en misschien wel de meeste - jeugdboeken zijn te moeilijk voor

BSO-leerlingen. Gelukkig kunnen we een beroep doen op het gespecialiseerde aanbod op de leesmarkt, zeker voor de aanvangsjaren.

Volgende reeksen zijn bestemd voor moeilijk lezenden: *De Wenteltrapreeks* en *De Leesboei* (De Sikkal, Malle), *Zoeklicht* (Infoboek, Meerhout), *De Leeslift* (Denis, Deurne; deze reeks wordt stopgezet), *Streepjesboeken* (De Vries-Brouwers, Antwerpen), *Woordbeeld* (Agora, Sint-Niklaas) en alle boeken van uitgeverij Leopold die het embleem 'makkelijk lezen' dragen (Bruna, Deurne).

Al deze reeksen hebben een aantal gemakkelijke boeken geschreven voor oudere leerlingen. Uiteraard zit ook hier kaf tussen het koren. Eerst zelf lezen is dus de boodschap. Hopelijk wordt zo ook voor onze leerlingen lezen van last tot lust!

Linda Wouters
Watermolenlaan 11
2660 Hoboken

Bibliografie

De Schepper, R.: **Boeken voor moeilijke lezers**. Antwerpen: KCLB. (Mutsaertstraat 32, 2000 Antwerpen, tel. 03/232.77.94.)

Peeters, H.: **Boekenlijst voor moeilijk lezenden**. 's-Hertogenbosch: Katholiek Pedagogisch Centrum. (Postbus 482, NL-5201 AL 's-Hertogenbosch, tel. 00-31-73-21.54.35.)

Van der Geest, A. & W. Swüste: **Plezier in boeken**. Praxis 8. Lier: Van In.

Van der Geest, A. & W. Swüste: **Spelen met taal**. Praxis 11. Lier: Van In.